ויצא תשפ"ד
אשי ישראל

השיעור השבועי מפי מורינו
הרה"צ רבי יצחק לעזער שליט"א
בעל מחבר - תוך הנחל ושיחות מוהרא"ש

גיליון שצ"א

ניתן להאזין לשיעור בכל יום רביעי בשעה 22:10 בטלפון:077-2612984 שלוחה 9

חסדי ה' יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **ויצא**, פרשה שמכינה כל אחד מישראל לכל שלבי החיים שלו; הרי האדם איננו יודע בדיוק לאיזה מקום ולאיזה מצב הוא יגיע בימי חייו, ואשרי האדם שזוכה להיות מוכן לכל שלבי ימי חייו.

הפרשה מתחילה בעניין יעקב אבינו, שהוא יוצא עתה מבית הוריו הקדושים – יצחק אבינו ורבקה אמנו, והוא הולך לחפש זיווג, ולהתחתן. יעקב אבינו עושה כפקודת הוריו ויוצא מבאר-שבע, שזה המקום שבו הוא היה כל חייו, תחת חסות הוריו הקדושים, והוא מבין שעכשיו מתחיל ענין חדש בחיים שלו.

מה הדבר הראשון שהוא עושה? אומרים חכמינו הקדושים (ב"ר סח, ה), שהוא "**נטמן בבית המדרש של שם ועבר**"; כמה יפה לאדם שהוא יודע שזוהי תכלית החיים – שתמיד יהיה קשור לתורה!

לשון המדרש – "**נטמן**" בביהמ"ד – היא לשון מאד מעניינת, מדוע לא נקטו לשון "**למד**" בביהמ"ד וכדו'? מה פירוש "**נטמן**" בביהמ"ד של שם ועבר?

המושג של '**הטמנה**' ידוע לנו ממסכת שבת (פרק רביעי – "במה טומנין"), שיש 'הטמנה' בהלכות שבת, מהי 'הטמנה' זו? עומד סיר רותח שבישלו בו בערב שבת, ואדם רוצה לשמר את החום של הסיר שיישאר כל השבת, ואמנם יש כיריים של אש, אך לא בכל פעם זה נוח להשאיר אש וכו', לכן יש ענין של 'הטמנה', שלוקחים את הסיר וטומנים אותו בכל מיני סוגי דברים המשמרים חום [וכמו שהמשנה שם מונה אילו דברים מותרים בהטמנה ואילו אסורים, כי חוששין שאם יטמין בסוג שלא משמר כ"כ את החום – ילך וידליק שוב את האש וכו'].

הכלל, ענין של '**הטמנה**' הוא לשמר את החום של הסיר.

זה מה שיעקב אבינו עשה; יעקב אבינו מקבל פקודה מההורים שלו שעליו לצאת וללכת לבית לבן, והנה הוא יודע כבר מהו 'בית לבן'... הרי הוא ראה איזו צדקת אמא שלו – רבקה, אע"פ שהיתה בת רשע ואחות של רשע – "**בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי**", והנה שולחים אותו עכשיו לאותו בית כדי למצוא זיווג, כי ענין של שידוכים אלו דברים הנעלמים מעיני כל חי!

בעניין שידוכים אדם לא יודע מה ומי, היכן, מתי ואיך וכו', ואין שום עצה אחרת אלא רק למסור הכל לגמרי אל הקב"ה [וכפי שנלמד היטב מפרשת השבוע], כי אדם בשכלו ובחכמתו, אי אפשר בשום פנים ואופן שיכוון אל השכל הנכון, כי מדברים משרשי נשמות, ומה אדם יודע מדברים כאלו?!... וכי אתה יודע היכן היית כשנשמתך ירדה לזה העולם?! מה אתה יודע?!...

ומהי העצה היחידה לאדם? למסור את עצמו להקב"ה – **אני לא יודע כלום!** וממילא אני מבין את הידיעה הזאת: **וכי אני יכול להכריע או להחליט בזה? אני מוסר את עצמי לגמרי להקב"ה, ואני יודע שהקב"ה לא יעזוב אותי!** זה מה שיעקב אבינו עשה!

אך הנה, יעקב אבינו יודע שלא יהיה לו כ"כ קל כל העניין הזה, ומה הדבר הראשון שהוא עושה? הוא "**הטמין את עצמו בבית המדרש של שם ועבר**"; '**הטמין**' היינו ענין ה'**הטמנה**' הנ"ל, כי יעקב אבינו היה בבחינת "**סיר רותח**", הוא היה כבר בגיל לא כ"כ צעיר – קרוב לשבעים, והוא היה "**אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים**", היה כ"כ קדוש וטהור בבית הוריו, והיה ממש ענין של "**סיר רותח**", והנה עכשיו הוא מקבל פקודה מהוריו שהוא צריך לצאת, וזה מצות כיבוד אב ואם, אין לו שום שאלות, הרהורים ומחשבות על זה, הוא יודע שזהו רצון הקב"ה, אבל עם כל זאת הוא יודע '**אני צריך לשמור על החום! אני לשמור על כל מה שזכיתי לקבל בבית הוריי!**'...

והעניין שיעקב אבינו צריך לצאת עתה מבית הוריו וללכת לבית לבן, כי לפעמים אדם לא מכיר היטב את מה שזוכה לו – אלא רק כשהוא נפרד מזה מעט; משל לאדם שנמצא בתוך אור, קשה לו להבחין מה יש לו...

אנחנו אומרים זאת רבות לעניין ישיבת ארץ ישראל, שאדם הזוכה לגור בארץ ישראל – הוא חי את זה ונושם את זה, קשה להסביר לו מהי 'ארץ ישראל', ורק כשהוא יוצא קצת לחו"ל

– הוא מבין היטב מהי ארץ ישראל, ובורח מיד חזרה לארץ ישראל – 'זה לא בשבילי'...

נקודה אחת שכדאי להזכירה הענין זה היוצא ג"כ מתחילת הפרשה: יעקב אבינו יוצא מבאר–שבע, והולך חרנה – לחו"ל, ובדרכו רואה חלום ובו "**מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ**" (בראשית כח, יב); שואלים חכמינו הקדושים: הרי המלאכים נמצאים בשמים, א"כ היה צריך לומר "**יורדים ועולים**" – תחילה יורדים ואח"כ עולים, ומהו "**עֹלִים וְיֹרְדִים**"? אומר רש"י: בהיותו בארץ ישראל, היו ליעקב אבינו מלאכים שהיו תמיד עמו, אך כשבא לצאת לחו"ל – הם לא רצו לצאת עמו, כי נשארו בתוך קדושת ארץ ישראל, ולא רצו לעוזבה, ועל כן כתיב מקודם "**עולים**" – אלו מלאכי ארץ ישראל שעלו, ואח"כ "**יורדים**" מלאכים אחרים ששלח הקב"ה שיהיו עם יעקב אבינו בחו"ל...

רואים מזה מהי קדושת ארץ ישראל, שגם המלאכים – שהם 'שכליים נפרדים' – רוצים להישאר בקדושת ארץ ישראל, ואכן יעקב אבינו צריך שמירה – מביאים לו מלאכים אחרים לחו"ל...

נשוב לענייננו: יעקב אבינו צריך לצאת לבית לבן, ומקודם הוא הולך לישיבה [בלשוננו] של שם ועבר, והטמין עצמו שם ארבע–עשרה שנה, מדוע? כי אמר '**איני יודע להיכן אני אמור להגיע בהמשך דרכי, אך זאת בודאי מוטל עליי: לשמור על החום הקדוש שספגתי עד עכשיו, לעשות 'הטמנה', וכך אפילו אם אהיה 'נזרק' היכן שאהיה – אני שומר על החום שליי! זה יהיה 'טמון' ושמור!**'...

ועתה יעקב אבינו הולך לדרכו, וכשהוא הולך – הקב"ה מלמדו כמה דברים; דהנה הצדיקים מסתכלים על החכמה והשכל שיש בכל דבר, כמו שאומר רבינו בתורה הראשונה בליקו"מ, ובפרט יעקב אבינו – שהוא הבכור, ממשרתי ה', הוא הסמל של החכמה, שלקח את הבכורה מעשו, בחי' (בראשית כז, לה) "**בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה**" – 'בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ' (ב"ר סז, ד); כי עשו ביזה את הבכורה, וכמ"ש (שם כה, לד) "וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה" – זה היה בזוי אצלו, הוא הלך בשרירות לבו, וזה לא עניין אותו כלל; אך יעקב אבינו מסתכל בהחכמה שיש בכל דבר, ומה קורה עתה? הוא יוצא, ונעשה ענין של "**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**", אומר רש"י בשם חכמינו הקדושים, שיעקב אבינו

יצא מבאר–שבע לכיוון צפון – לחרן, ועבר דרך מקום המקדש, אך מאיזו סיבה, מן השמים, הוא לא שם לב שהוא עובר ליד מקום המקדש...

והנה הקב"ה משדד את המערכות, ויעקב אבינו מוצא את עצמו חזרה באותו המקום הקדוש... הוא הבין שזה היה 'קפיצת הדרך'; יעקב אבינו הכין את עצמו בביהמ"ד של שם ועבר ארבע–עשרה שנה, ועכשיו מן השמים מראים לו: **הן אמת שעושה אתה שמירה על החום והתעוררות שלך, אבל דבר אחד צריך ללוות אותך בכל החיים, ללא הפסק של רגע: 'כח התפילה'!** שזה נמצא עם האדם תמיד...הן בבית, הן בדרך, בכל מקום! הרי יעקב אבינו נמצא עכשיו ב'דרך', והיא דרך ארוכה – מבאר–שבע עד חרן, ומהו הדבר היחידי שתמיד עמו? **תפילה!**

[אכן, בזמננו 'אכשור דרא', ואדם יכול לקחת עמו ספרי לימוד, ואף את כל התורה כולה יכולין לקחת בתוך דיסק אחד קטן... אבל כמובן, באותם ימים זה לא היה, אלא רק מה שהיה לאדם בתוך מוח זיכרונו, והדבר היחידי ש'כן' ישנו: 'תפילה'!].

כי זה הדבר שצריך תמיד ללוות את האדם, בכל תנועה ובכל פסיעה – ימין ושְׂמאל, ישר או אחורה – זו עבודת התפילה! ובזה אדם צריך להיות מסובב תמיד! בכל מה שיהיה אִתּוֹ!

שוב יודגש: יעקב אבינו הכין את עצמו עם הרבה תורה, כי בלי התורה – לא יודע אדם איך להתנהג... כי הרי "**לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד**" (אבות ב, ה), אדם מוכרח ללמוד כדי לדעת איך להתנהג! **רבינו כ"כ רצה שנלמד הלכה!** כל ההלכות שיש – החל מדיני השכמת הבוקר ועד לחושן משפט – זה כדי לדעת **איך להתנהג בכל ענין!** הנה אדם רוצה לשמור שבת – הוא צריך ללמוד את ההלכות כדי לדעת **איך** שומרים שבת...

גבי השומר שבת, הזכרנו את דברי רבנו ז"ל (ספר המידות, שבת, סעיף ה): "**עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת הוּא כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לְפְנֵי אָבִיו וְהוּא מְמַלֵּא שְׁאֵלוֹתָיו, גַּם הוּא גּוֹזֵר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיְּמָהּ**"; אבל כדי לזכות באמת ל'שמירת שבת', אדם צריך לדעת הלכות שבת...

ומובא בדברי המשנ"ב והחיי אדם, כמה חשוב ונחוץ לאדם ללמוד הלכות

שבת, ואילולי זה – איך יזכה לשמירת שבת באמת?...

וכן הוא בשאר ענייני הלכה, **ובפרט בעניינים שלא כ"כ ברורים לו!** הלכות שבת הן "**כהררים התלוין בשערה**" (חגיגה י.), וצריכים ללמוד אותן היטב, כי בלי זה – לא ידע אדם איך להתנהג...

ועל כן, הדבר הראשון שיעקב אבינו עשה: מילא את עצמו בלימוד התורה, ועתה הוא מלא וגדוש בתורה, אבל **למעשה**, אתה נמצא עכשיו בדרך, אין איתך את כל הספרים, א"כ מה יקשר אותך עכשיו אל הקב"ה? איך תזכה שלא תשכח מהשכינה הקדושה שנמצאת איתך בכל זמן? **זו עבודת התפילה!** שזה הפה של האדם, שהוא מרגיל את עצמו **תמיד** לבקש את הקב"ה **על כל דבר** – דבר קטן ודבר גדול, שפתותיו תמיד ממללות תפילות להקב"ה!

וזה מונח ג"כ בתחילת הפרשה, כפי דברי מוהרנ"ת ז"ל על המובא בדברי השל"ה הקדוש (מסכת יומא, פרק דרך חיים תוכחת מוסר): "**אין רגע בלי פגע**"; בפשטות: 'פגע' הוא לא דבר חיובי עפ"י רוב... אנחנו מתפללים בכל בוקר: "**ותצילנו... ומפגע רע**", וזה פירוש החרוז הזה: "**אין רגע בלי פגע**", שזה בא לעורר את האדם שיעמוד תמיד על המשמר, כי היצר הרע תמיד נמצא, וצריכים תמיד לעמוד על המשמר ולהיות מוכן כנגד המלחמה, כי "**אין רגע בלי פגע**"...

אמר ר' נתן הקדוש [מה שקיבל מרבינו הקדוש]: הן אמת ש"**אין רגע בלי פגע**", שזה היצר הרע המנסה לפגוע באדם ח"ו, אבל חכמינו הקדושים אומרים על הפסוק האמור בפרשתנו: "**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**" – '**אין פגיעה אלא לשון תפילה**'; ואז תיקן יעקב אבינו תפילת ערבית, למה דייקא תפילה זו? שהנה פתאום נעשה לו חושך, והכל מן השמים הוא, כדי לראותו **איך הוא יחזיק מעמד!** באמצע הצהריים נעשה 'ליקוי חמה', ולא סתם אלא 'ליקוי' שלם וגמור! השמש ממש שקעה! זה היה פלא גדול ושינוי הטבע, ונעשה באמצע היום חושך...

טבע של אדם, כשהוא רואה שנעשה חושך – הוא מפחד, ובפרט אם זה פתאומי... הכל היה אור, ולפתע נעשה חושך, זה מפחיד...

אבל חכמינו הקדושים מלמדים אותנו שיעקב אבינו לא איבד עשתונותיו, הוא ראה שקרה עכשיו משהו לא רגיל,

ובנוסף הוא גם מוצא את עצמו במקום שהוא לא היה מוכן אליו – כי היתה קפיצת הדרך אל מקום המקדש כנ״ל, מחמת החלום שהיה לו, ועל־ידו הבין ש״אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹקִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם״, והוא המקום הקדוש שבו אברהם אבינו התפלל, שם היה עקידת יצחק, במקום זה היה בריאת אדם הראשון [כי נברא ממקום המזבח (כמובא ברש״י בראשית ב, ז)], ויעקב אבינו אמנם כבר עבר על המקום הזה, אך הוא לא שם לב לזה מרוב זריזותו להגיע אל היעד שלו, ולהיות מוכן להתמודד עם כל ענייני החיים שיבואו עליו עכשיו, אך הקב״ה צוה לו 'תעשה פה תחנה', ועל כן ״**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**״ – 'וַיִּפְגַּע' היינו שפגע ונפגש עם אותו המקום, כי קפצה הדרך כנ״ל, ומיד הוא מבין שהקב״ה קורא לו, והוא מתחיל להתפלל שם תפילת ערבית, כי נעשה לו חושך...

יעקב אבינו יודע שסבו אברהם אבינו תיקן **תפילת שחרית**, שאת זה צריכים להתפלל בכל יום; מגיע יום חדש – לך לביהכנ״ם להתפלל! תראה לקום כשזה עדיין בוקר... 'בוקר' זה עד חצות היום, אז תראה לדאוג שקמת עד אז והתפללת... לכל הפחות אתה יודע שהנה זורח אור השמש, ותן תודה להקב״ה! תן תודה להקב״ה שאתה זוכה לראות את השמש בזריחתה!

בפרשת השבוע ישנו מדרש, שמובא ג״כ בירושלמי ברכות, והמשנ״ב מביאו בסעיף הראשון של השו״ע (ב'ביאור הלכה'; ב'משנה ברורה' מברר את דיני השו״ע, וב'ביאור הלכה' מרחיב בהסבר כמה עניינים), שאדם צריך לומר בכל בוקר: ״**מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שהוצאתני מאפלה לאורה**״ – הייתי ב'אפילה', בחושך הלילה, והנה עתה הגיע הבוקר המאיר, ועל כך אני נותן תודה להקב״ה! אך כמובן, בשביל להגיד זאת צריכים לקום בבוקר... משא״כ אם יקום אחה״צ, כשהשמש כבר נוטה לשקוע... ואומר שם ה'ביאור הלכה', שאמנם זה לא מובא בשו״ע, אך ״**נכון מאד ליזהר לומר זאת**״; להודות להקב״ה! 'רבש״ע, **אני מודה לך!**'... [אגב, יש סידורים שהביאו את הלשון הנ״ל קודם תפילת שחרית, והוא נפלא]. **אשרי הזוכה ליתן תודה להקב״ה על שרואה בזריחת השמש בכל יום!**

ובפרט אם יוצא פעם לאדם לראות את נץ החמה, זה פליאות הבריאה ממש! שאדם רואה איך הקב״ה לוקח את השמש ומוציא אותה תחת הרקיע ועולה בזריחתה... ובפרט במקום קדוש

– בארץ ישראל, ובפרטי פרטיות כאן ביבנאל, יכולין לראות את זה ממש, וזה פלאי פלאים ממש! וזהו זמן ק"ש לכתחילה – כשאדם יכול לקרוא ק"ש כפי נץ החמה.

דוד המלך אומר בתהלים (תהלים ח, ד) "**כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה**" – כשאדם רואה כל זאת זה מכנים בו אהבה להקב"ה, כשהוא רואה את פלאי הבריאה, איך בלילה הירח מאיר יחד עם הכוכבים, ובבוקר השמש יוצאת וזורחת, ונותן תודה להקב"ה!

נשוב לעניין: יעקב אבינו קיבל מהסבא אברהם את תפילת שחרית, שזה רומז להזמן שמאיר לאדם; הנה קמת ליום חדש – צא מהמיטה! לשון השו"ע בתחילתו: "**לא יאחר זמן התפילה שהציבור מתפללין**" – לא קמת בנץ, לא קמת בשבע, לא קמת בשמונה, אבל לכל הפחות אל תאחר את זמן התפילה שהציבור מתפללין! זה צריך להיות אצלך חוק ולא יעבור! יש מניינים – תתפום את זה!

וכמובן, הדבר הראשון הוא לשמור מאד על זמן ק"ש, כי זה דאורייתא, **עד שעה תשע צריכים לקרוא ק"ש! זה דאורייתא!** [עתה בזמן החורף, השעה תשע זה הכי מאוחר כדי לקרוא ק"ש, סומכים על הקאמארנא שעד תשע – אך לא אח"כ... אכן, לפי רוב הפוסקים הזמן הוא לפני כן, אבל מוהרא"ש היה חזק בזה תמיד: **לכל הפחות לא אחר תשע!**].

אז זכית לקרוא ק"ש, ואח"כ צריכים להתפלל במנין, **בבית הכנסת! לא בבית!** אדם אומר "התפללתי בכותל"... באיזה כותל? "בכותל של הבית"... **מה זה צריך להיות?! תדאג שיש לך מנין, הגעת להתפלל בציבור, שמעת קדיש, קדושה וברכו, קריאת התורה...**

זה היה הלימוד של אברהם אבינו – **תפילת שחרית.**

מאביו הקדוש יצחק אבינו, קיבל יעקב אבינו את **תפילת מנחה**, ככתוב אצלו (בראשית כד, סג) "**וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב**"; שזה כבר באמצע היום, והוא זמן של הרבה טרדות ובלבולים וכו', בשונה מהבוקר, שאז עפ"י רוב עדיין אין לאדם את כל אלו הטרדות.

מדוע התפילה בבוקר היא כ"כ חשובה? כי הנה קמת, הדבר הראשון הוא: תתפלל! מתי שקמת! הרי קמת עכשיו מהשינה, וישנת טוב... אזי

המוח מיושב, וכמו שאמר רביז״ל, כשאדם קם מהשינה יש לו מוחין חדשים, בבחינת (איכה ג, כג) **״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״**, ואשרי הזוכה לנצל את הזמן הזה – אם הוא קם מעט קודם זמן התפילה של הציבור.

מוהרא״ש היה אומר כל השנים [וכתב זאת רבות], שבזמן שקודם התפילה יש לקיים (שה״ש ז, ג) **״אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג״**; הנה אתה מחכה שיהיה **מזג** האוויר טוב היום... קמת ויש גשם ועננים וכו׳, ואתה רוצה שיהיה מזג האוויר טוב, שבאמת גם זה מתנות מהקב״ה [הגמ׳ במסכת תענית מביאה דברים גדולים מאד על ״יום הגשמים״ – שגדול כיום בריאת שמים וארץ, ושאר שבחים על יום זה], אבל אתה אומר לעצמך ״זה לא יום טוב״... את מה אתה עושה? תתהפך על הצד השני של המיטה ויהיה יותר טוב?... ״אולי אקום עוד קצת זמן, והשמש תזרח״... **אתה רוצה ״מזג״ טוב? מוהרא״ש תמיד אמר: ״אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג״** – הרמז בראשי התיבות של ׳**הַ**מָּ**זֶ**ג׳: **ה׳תבודדות, מ׳שניות, ז׳והר, ג׳מרא; אצל מוהרא״ש זה היה חוק ולא יעבור לפני התפילה!**

כמובן, לא שמחמת זה יאחר את התפילה בציבור, אלא יקדים מעט את הקימה בשביל זה; אם התפילה היא בשבע, שמונה או תשע, תקום מעט קודם הזמן, וכך תסדר את ׳**המזג**׳ האוויר שיהיה טוב, ע״י שתקיים **״אַל יֶחְסַר הַ׳מָּ׳זֶּ׳ג״**...

והראשון מענייני **הַ׳מָּ׳זֶּ׳ג׳** הוא **ה׳תבודדות, כמה נפלא לאדם שהוא זוכה להתבודד בבוקר קודם התפילה! עוד לפני שמתחילין כל הבלבולים, לפני שאתה הולך לדואר לראות את כל החשבונות... לפני שהילדים קמים, וכבר האישה צריכה את עניניה, וצריכים ללכת למכולת וכו׳... תהיה חכם, תקדים כמה דקות לפני זה [ואם זכית מקודם לקפוץ למקוה – אשריך! אין יותר טוב מזה!], ואז תנצל כמה דקות בהתבודדות אל הקב״ה! ׳כמה דקות׳! תתחיל עם חמש דקות! אמנם לכאורה אלו דקות מועטות, אבל מילות ההתבודדות בזמן הזה אלו מילות שיוצאות כשאתה רענן וטרי, על ׳לוח נקי׳... עוד לא נכנסו במוח כל הטרדות והבלבולים השונים, אלא ׳רבש״ע, ב״ה קמתי, תזכה אותי שיהיה לי יום טוב, שאזכה לעשות את כל מה שאני צריך, שאסדר אל כל הדברים שעליי לסדר׳ וכו׳...**

רביז״ל אומר (ספר המידות, תשובה, סעיף עג): **״הָעֲבוּדוּת שֶׁאָדָם עוֹבֵד אֶת**

הַשֵּׁם יִבַּחֲרוּתוֹ כָּל יוֹם, עֶרְכּוֹ יָקָר מִשָּׁנִים רַבּוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה לְעֵת זִקְנָתוֹ״; כל אחד צריך לחשוב טוב על זה... ולא משנה באיזה גיל אתה, יכול להיות שאתה כבר בגיל מתקדם – אבל אתה עדיין בימי נעורותך, כי בעז״ה עוד תזכה לאריכות ימים ושנים... אז אפילו אם אתה עכשיו בן חמישים–ששים, לכה״פ **תתחיל עכשיו!** אל תמתין ותחכה, אל תאמר ״כשיהיה לי יותר שקט בעתיד״ וכו׳, **אלא תתחיל עכשיו!** ובפרט ילד, בחור או אברך, שהוא לוקח את עצמו ברצינות ואומר ״אני לא מחכה רגע; אני כבר עכשיו מתעורר!״ אומר רבינו, שיותר חשוב **יום אחד** בנערותו יותר **מהרבה שנים** אח״כ... **איזה שווי זה!**

ומלבד שכן הוא בגיל של האדם – אותו דבר לעניין ה׳**יום**׳ של אדם, הרי כל בכל יום אדם נולד מחדש, נמצא שהזמן של תחילת היום – אחר שקמת מהשינה, זה נקרא ׳**ימי הנעורים**׳ של אותו היום... מה שיהיה בצהריים ובערב, זה אינך יודע, אבל עכשיו הגיע הבוקר, ואתה כמו ילד – כי נולדת זה עתה מחדש, ועל כן העבודה שאתה עובד עכשיו, אפילו קצת, זה יותר יקר מכמה שנים אח״כ...

הכלל, אשרי הזוכה לתפוס כמה דיבורים בבוקר השכם, ו׳השכם׳ זה אצל כל אחד כפי ענייניו... אם אתה מתפלל בנץ – אשריך! ותראה ג״כ להקדים כמה דקות לפני כן בשביל זה, וכן כל אחד כפי ענייניו, העבודה הזאת היא שווה הרבה יותר **מהרבה שעות אח״כ!** אם מדברים מ׳**יום**׳ אז מזכירים מושג של זמני היום: כמה **דקות** בהתחלת היום זה שווה יותר מכמה **שעות** אח״כ! **אשריך שזכית!**

והדבר השני מעניני **הַ׳פָּ׳זָ׳ג׳** הוא **מ׳שניות** – שאדם יחטוף איזה לימוד משניות; אצל מוהרא״ש היה מנהג ללמוד בכל יום מסכת אבות, וכל אחד כפי ענייניו, העיקר – ללמוד קצת משניות! ׳**משנה**׳ אותיות ׳**נשמה**׳ – שמזכה לנשמתו!

והדבר השלישי מעניני **הַ׳פָּ׳זָ׳ג׳** הוא **ז׳והר** – שיזכה לחטוף לימוד הזוהר הקדוש [**או תיקוני זוהר**, מה שאתה יכול!]; **זוהר** של לשון של **זריחת אור**, בבחינת (דניאל יב, ג) ״**יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ**״; תחטוף קצת לימוד הזוהר! כמובן, שזה יהיה לאדם כסדרן, שיש לך את ספר הזוהר [**או תיקוני זוהר**], ואתה קם בבוקר – ולומד קצת, תגרום קצת זוהר! ואם יש לך יותר זמן – שיהיה שיעור מכובד...

והדבר הרביעי מענייני הַ'מָּ'זָּ'ג' הוא ג'מרא; ע"י לימוד גמרא זוכה להמשיך את המלאכים של המרכבה – **ג'**בריאל, **מ'**יכאל, **ר'**פאל, **א'**וריאל, ר"ת **'גמרא'** (כמובא בספר החיים לאחי המהר"ל מפראג; מוהרא"ש מביא זאת פעמים אין מספר בספריו), ובזה אדם זוכה להמשיך על עצמו שמירה נפלאה; הרי במשך היום אדם צריך שמירה, וע"י שחזק באלו ארבעת ענייני "הַמָּזָּג" – יהיה לו **מיזוג** נפלא, כבר לא צריך להדליק את המזגן... יהיה לך מיזוג מצוין! כזה יום נעים...

ויעקב אבינו קיבל מיצחק אבינו את התפילה באמצע היום – "**וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב**"; שאז מתחילים בלבולים... מהי העצה? **תיזהר להתפלל מנחה! אל תפספס מנחה** ח"ו! [ואצל כל אחד כפי קביעותו – יש כאלה שמקדימים זאת, אלו שלא רוצים להיכנס בספיקות האם יהיה מנין, כגון כשצריכים לנסוע לדרך, אז בדיעבד יש 'מנחה גדולה' – זה לא לכתחילה, ואח"כ יש זמן של פלג המנחה וכו', ואז יש את הזמן להתפלל מנחה], ועל זה אומרים חכמינו הקדושים (ברכות ו:): "**לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה**"; זה זמן שיכולים לפעול בו ישועות גדולות!

כי תפילת מנחה זה ענין של מסירות נפש, ועל כן היא התפילה היחידה שנקראת ע"ש הקרבן, כי 'שחרית' נקראת כן ע"ש זמן התפילה – שהיא בשחר, וכן 'ערבית' – ע"ש הערב, אבל מהו 'מנחה'? 'מנחה' זה שם של קרבן [היינו הנוסף על קרבן שאדם הביא – שהוא מוסיף מנחת סולת וכו'], ומדוע תפילה זו נקראת תפילת 'מנחה' ולא תפילת 'צהריים'? כי תפילת מנחה היא ענין של מסירות נפש – כמו קרבן, וכמו שרואים במציאות, שאז האדם הוא טרוד מאד וכו', לפעמים לסגור את העסק באמצע היום וכו', וצריכים מסירות נפש בשביל זה! לפעמים קורה שאדם שוכח וכו', **וצריכים לחיות חזק בזה – למסור נפשו להתפלל מנחה!**

ודיקא בזמן תפילת מנחה נענה אליהו הנביא, וזה היה בעת שאליהו הנביא הוריד את השכינה לעם ישראל, ואז כולם צעקו (מ"א יח, לט) "**ה' הוּא הָאֱלֹקִים, ה' הוּא הָאֱלֹקִים**", וכמ"ש שם (יח, לו): "**וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה**", ואז הוא התפלל "**עֲנֵנִי ה' עֲנֵנִי**" וכו', ועל כן זהו זמן מאד מסוגל להעלות התפילות.

אז יעקב אבינו כבר מוגן עם ה'נשק' שקיבל מהאבא והסבא – **תפילת שחרית ותפילת מנחה**, וכאן הקב"ה רצה שתהא תפילה נוספת לעם ישראל לדורות עולם – **תפילת ערבית**; מהי 'תפילת ערבית'? זמן של חושך, זמן של קטנות המוחין, שאדם לא רואה שום טיפה של אור, ממש חושך... בצהריים השמש אמנם מתחלת את שקיעתה, אך עדיין ישנו אור בחוץ, אבל בלילה הכל חשוך... והשאלה היא: **מה עושים במצב כזה?...**

אדם מגיע בימי חייו לכל מיני מצבים שונים עד שהוא חושב שנמצא על סף יאוש, ח"ו, אבל הקב"ה אומר ליעקב אבינו גבי המצפה לו בבית לבן: **אפילו אם יהיה אז חושך, יהיו דברים לא פשוטים, אתה תהיה חזק!** הקב"ה החזיר אותו למקום המקדש דייקא כשנעשה לילה [כי הקב"ה "השקיעה חמה שלא בעונתה" כנ"ל], והנה הכל חשוך... כל זה כדי ללמד אותו: **יעקב, מה עושים עכשיו?...** ומיד כתיב: "**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**" – יעקב אבינו הבין שעכשיו עליו להתחזק, לקחת את מה שהוא למד מהאבא והסבא – אברהם ויצחק, ואפילו שעכשיו נהיה לילה שהוא לא היה מוכן אליו – הוא הבין שאת כל זה הקב"ה עשה כדי לראות מה יעשה...

ועל כן הביאו דייקא למקום המקדש, כי מהו 'מקום המקדש'? 'בית התפלה'! כי הוא המקום שעליו כתיב (בראשית יט, כז) "וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פְּנֵי ה'", ושם היתה עקידת יצחק, זהו מקום של תפילה! למה הקב"ה הביאו דייקא לשם? כדי שיעשה טיול היכן שהיו אביו וסבו?... לא! אלא מקום ש"**אני צריך לעשות בדיוק מה שהם עשו! הם עסקו בתפילה – אז גם אני אעסוק בתפילה!**"... זהו "**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**"!

ועי"ז הכין לנו יעקב אבינו כאלו כלים נפלאים, שנדע היטב שבכל מצבי החיים – לא משנה באיזה אופן ומצב – יש לנו את התפילה, ואדרבה! דייקא כשנעשה חושך – צריכים התאמצות יתירה! שזה כל סוד **תפילת ערבית**, כאמור, דייקא בלילה ובחושך.

כי הרי (תהלים צב, ג) "**לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ**" – כשיש בוקר וזורח האור, מרגישים את החסד, אבל "**וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת**" – כשנעשה לילה, צריכים להתחזק מאד מאד באמונה יתירה: **אני אמנם לא רואה כלום, אבל אני מאמין באמונה שלימה שבתוך**

החושך הזה מלובש האור של השכינה, האור של הקב"ה! וכמ"ש (תהלים קלט, יב) "**גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ**", כי גם בתוך כל חושך יש את הגילוי שכינה, ודוקא מתוך החושך!

וכשאדם מחזיק מעמד, הוא מחפש ויודע שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, מתגלה לו כזה אור שאדרבה, האור שיוצא מתוך החושך הוא אור שאי־אפשר להסביר מהו האור הגדול הזה! וכמו ששלמה המלך אומר בקהלת (ב, יג) "**כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ**" – **דוקא האור שיוצא מן החושך הוא אור כזה נערב וגדול שאי־אפשר להסביר את זה לאדם שלא היה בחושך... דוקא אחד שהיה בחושך, הוא יוכל להבין מהו אור, ויעריך את האור שזוכה לו!**

זה העניין של "**וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם**", שהוא ענין של תפילה, ואלו הם דברי השל"ה הקדוש: '**אין רגע בלי פגע**', וכדברי מוהרנ"ת ז"ל: '**אין רגע בלי תפילה**', כי הרי '**פגע**' הוא לשון של תפילה, כאמור בענייננו, א"כ כך נקיים בדרך חיובית את המאמר '**אין רגע בלי פגע**' – אין רגע ללא עוד תפילה אל הקב"ה!

אם קרה איזה פגע, מיד מבקש '**רבש"ע, תרחם עלי!**'... **לא ציפיתי** שזה יגיע, לא ידעתי מהיכן כך נעשה, אבל על כל דבר זורק תפילות! על כל דבר שנקרה בדרכו – שזה ענין של '**פגיעה**', כי פוגע בו באמצע הדרך – זורק עוד תפילות ועוד תפילות!

זה מה שיעקב אבינו עשה, וזה מה שהוא לימד אותנו...

על מה מתפללים? כתיב בפסוק: "**וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם**", היינו **ממה שעובר עליך עכשיו!** "ויקח מאבני '**המקום**' היינו '**המקום הזה**', אל תאמר "אם הייתי במקום אחר – היה לי אחרת", "אם הייתי בבית אבא בבאר–שבע – היה טוב לי"... **אבל אתה עכשיו לא בבאר–שבע, אתה נמצא באמצע הדרך, ועוד מעט כבר היית מגיע לחרן – לבית לבן, ופתאום מצאת את עצמך כאן, אז מה עושים?** "**וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם**" – **הוא לקח 'מאבני המקום' ההוא!**

'**אבנים**' רומזים לדברים רבים, אך הבה ונדבר בפשטות: כשיש אבנים במקומך – זה לא כ"כ נעים... אם יש דרך או כביש מלא באבנים – לא נעים ללכת שם, אז מה עושים? לא נכנסים בכעס "למה יש פה אבנים?! מה זה צריך להיות?!" וכו', אלא נוקטים בדרכו של יעקב אבינו, שהוא לקח "**מֵאַבְנֵי**

הַמָּקוֹם" – 'זה מה שקורה לי עכשיו? זה מה שנעשה במקום שאליו הגעתי עתה? אקח "מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם" הזה, "וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו" – אשים את זה בראשי, היינו אתפלל על זה! דייקא מהאבנים הללו!'...

כי אבנים רומז למכשול שיש בדרך [כמו (ויקרא יט, יד) "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל" וכו'], ואדם צריך להבין שהכל זה בהשגחה פרטית – **הקב"ה הזמין לי את האבנים האלו! למה? כדי שאהפוך כל דבר לעבודת ה', לתפילה! קרה לך דבר כזה שלא היית מוכן אליו, מה אתה עושה? קח את אלו האבנים ותעשה מהם תפילה!** בספר יצירה איתא: **'אבנים הם אותיות'** [כ"ב אותיות הא"ב נקראות ג"כ 'אבנים'; מובא בדברי רביז"ל ליקו"מ ח"א סי' יח], מדוע? כי בונים עם אלו האבנים – אותיות! כל מילה, כל אות, שאדם מוציא מהפה שלו, זה כמו חומה ובנין של אבנים שהוא בונה!

הכלל, תיקח **"מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם"** – מהמקום שבו אתה נמצא עתה, **"וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו"** – תשים את זה בראש שלך, מה הכוונה? תבין שזה השגחה! יש סיבה לזה מהקב"ה! כל זה כדי לקרב אותך להקב"ה! לתת לך **"שֵׁם וּשְׁאֵרִית"** במקום שבו אתה נמצא!

שזה הרמז במילה **"וַיָּשֶׂם"** – לשון של **'שֵׁם'**, שיהיה לך שם – היינו קיום – במקום שבו אתה נמצא! לא שאתה רוצה לברוח – "לא טוב לי כאן" וכו', אלא **זה טוב! אם הקב"ה הביא אותך לכאן זה סימן שאתה צריך להיות פה!**

ומי שלא מבין זאת – הוא רוצה לברוח מן המציאות... למה בני אדם מגיעים ה"י לשתיה וסמים וכו'? כי הוא חושב "לא טוב לי כאן", והנה הוא לא יכול לברוח לשום מקום, אז הוא **שם בתוך הראש** שלו דברים כאלו, ה' ישמור... הוא חושב שבזה הוא ינצל – כי יצא מן המציאות... אבל למעשה, זה אדרבה! הורם יותר... כי אכן יש כאלו דברים שהקב"ה נתן בבריאה שהם מוציאים את האדם לזמן מסוים מן המציאות, אבל אח"כ הוא יורד חזרה לתהום, ולא רק לתהום שהיה בו מקודם, אלא תהום יותר עמוק... כי זו לא היתה עליה אמיתית, אלא רק דמיון... השתמשת עם משהו שלקח אותך מן המציאות, ומה הוא עשה לך? היית בעולם התוהו, ואח"כ נפסק ממך הדמיון, וירדת מהמקום הזה לתהום מאד מאד עמוק...

משא"כ כשאדם יודע **"זו המציאות! אני נמצא עכשיו במקום כזה, איך הגעתי לכאן? למה הגעתי לכאן? אני**

לא יודע... אבל אני לוקח מן המקום ומן המציאות שאני פה, ועושה מזה תפילה!".

אומר הפסוק: "**וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא**"; רבנו ז"ל מביא (ליקו"מ ח"א סי' עט) בשם תיקוני זוהר (תיקון יח): **וישכ"ב – וי"ש כ"ב**; אלו הם **כ"ב אותיות** הא"ב, שאלו הם ה'**אבנים**' כנ"ל, ועפ"י דברינו: "**במקום ההוא**" '**י"ש כ"ב**' – יש את השכינה הקדושה, יש את התורה הקדושה! כי הרי כל התורה והתפילה מורכבים כולם מכ"ב אותיות הא"ב, א"כ זהו "**וַיִּשְׁכַּב – בַּמָּקוֹם הַהוּא**", תמצא את השכינה הקדושה במקום ההוא!

אנחנו מנסים לפרש את פסוקי התורה בפשטות, שנזכה לקחת מהם לימודים אלינו למעשה, ולא יהא אצלנו כסיפורים שהיו בעבר – שיעקב אבינו הלך והגיע וכו', ותו לא... אלא **איך זה נוגע אלינו! מה קרה כאן! איך זוכים ש"מעשה אבות סימן לבנים" – שמהם אנו לומדים את הלימודים הללו, שזה בפרט בפרשיות אלו, ש"מעשה אבות" הם "סימן" ולימוד חי "לבנים" – לכל אחד ואחד מאיתנו, בכל יום!**

א"כ זהו פירושו של "**וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא**", שאדם יודע שבאיזהו מקומן שהוא נמצא –שם השכינה הקדושה, **וי"ש כ"ב** אותיות עמך! ועל מילים אלו אומר רש"י את הנ"ל שיעקב אבינו הטמין עצמו בביהמ"ד של שם ועבר, כי לכאורה מדוע הפסוק אומר "וישכב '**במקום ההוא**'"? הלא כבר אמרנו מקודם "ויפגע במקום" וכו', א"כ היה מספיק לכתוב "**וישכב**", ומדוע התורה מוסיפה לומר שוב "**במקום ההוא**"? אומר רש"י: "**לשון מעוט, באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר, לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה**"; זו היה עבודתו הקדושה של יעקב אבינו במשך ארבע–עשרה שנה, שהוא הכין את עצמו – '**אני לא יודע מה יהיה איתי, אבל אני סופג בעצמי וטומן אצלי את התורה!**'... זה פירוש "וישכב '**במקום ההוא**'", היינו "**במקום ההוא**" שכב, ולא קודם לכן – בביהמ"ד של שם ועבר י"ד שנה, כי כל הזמן הוא היה עסוק בתורה!

כמובן, אדם צריך לאמץ את מידת הצמצום, שלא ישמע זאת ויגיד 'בסדר, אז אני לא צריך לישון'... **אתה תהיה כמו סום, ה' ישמור...** אמנם היו כאלה שרצו לחקות כל מיני צדיקים שלא הלכו לשכב במיטה וכו', אבל אדם צריך להיות אדם נורמלי! **הקב"ה מלמד אותנו איך לחיות חיים**

נורמליים: לאכול, לשתות, לנוח, להקים בית, לפרנס את בני הבית וכו', ויחד עם זאת להיות דבוק בהקב"ה! זה ה'קונץ' הכי גדול! זה הרבה יותר מאשר אחד שהוא לא עולה על מיטה לישון, לא אוכל ולא שותה וכו', כי דברים כאלו זה אצל מי שמחפש להיות חוץ מן הרגילות, שונה מכולם...

בדפים שאנו לומדים עתה בדף היומי (מסכת בבא קמא), מוזכר הרבה מצד המילים "**משונה קרן**", וכך מוהרא"ש היה רגיל לכנות את אלו המחפשים דברים מוזרים ובלתי שגרתיים... 'וכי אהיה רגיל כמו כולם?'... ובגמרא מובא מחלוקת האם זה 'חצי נזק' או 'נזק שלם', והכלל ש'**משונה קרן**' זה בוודאי 'נזק'... אל תהיה "**מְשֻׁנֶּה** קֶרֶן", אלא תהיה "**מְשֻׁנָּה** קֶרֶן' – תלמד משניות, ותחפש '**קרן**' היינו אור, כי "קרן" הוא לשון של זריחת אור – 'קרני הוד' (עי' רש"י שמות לד), **את** זה **תחפש** – איך להאיר לנשמה שלך את ה'**קרן**' – את האור של הקב"ה! **את זה תחפש!** אל תהיה "משונה" – לא אוכל, לא ישן וכו', **כי ככה לא מגיעים לשום מקום...** אמנם קצת מחזיקים בזה – אבל אח"כ לא מתקדמים עם זה לשום מקום...

כשביקשה חנה ילד מהקב"ה, היא אמרה (שמואל א' א, יא): "**וְנָתַתָּה לַאֲמָתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים**", אומרים חכמינו הקדושים (ברכות לא:): '**גברא בגובריין**' – ילד נורמלי, אבל שיהיה כזה 'נורמלי', עד שיחזיר את כל העולם כולו בתשובה! **זה נקרא 'נורמלי'!** וכי צריכים להיות "משונה קרן" – עם כיפה משונה וגרביים משונות ולבוש שונה?! 'כולם אותו דבר, אז אני רוצה שיראו משהו'...

בעבודת ה', העבודה הכי גדולה היא להיות 'גבר בגובריין' – להיות אדם נורמלי, ולהיות דבוק בהקב"ה; "זה חידוש!" שאתה יכול להיות "מעורב בין הבריות" – להיות בעל טוב, אבא טוב, ולהיות נורמלי? זה דבר שכולם יכולים ללמוד ממנו! לחקות "משונה קרן", מי יכול?... [אכן, לפעמים לוקחים איזה "משונה קרן" ומחקים אותו אילו אנשים, קבוצה שלימה שמקושרים ל"קרן"... אז ממילא כל המקום הוא 'חצר המזיק' ו'חצר הניזק'...].

הכלל, אדם צריך להיות נורמלי, להישמר מכל מיני **נזקים**, ולהישמר מכל מיני **מזיקים**; זה אדם שכולם יכולים ללמוד ממנו, שיהיה באמת מדריך ומאיר לנשמות ישראל...

זה מה שקורה עתה אצל יעקב אבינו **מצידו**, שהוא עתה מתקן את תפילת ערבית, כי הוא יודע **'צריכים להתפלל!'** ורק להחזיק מעמד...

והנה הקב"ה מביא אותו לחלום קדוש, שהחלום הזה הוא הקיום של עם ישראל; **החלום של יעקב אבינו במקום המקדש, זה חלום של גילוי אלקות!** כי גם לפעמים הקב"ה מתגלה לנביאים בחלום, וכמ"ש בנבואת משה רבינו, בעת שדיברו אהרן ומרים וכו', הקב"ה אמר להם (במדבר יב, ו) **"אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם"** – ישנם הנביאים, **"ה' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע"** – יש ענין של 'מראה', וכן: **"בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ"** – יש חלומות של צדיקים שזה ענין של נבואה; ופה יעקב אבינו זוכה לעניין של נבואה.

ומה הוא רואה בגילוי הזה? **"סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ"**; פה מונח כל המפתח לכל החיים! פה יעקב אבינו מקבל 'חותמת' על מה שהוא עשה **מעצמו**...

דהנה חכמינו הקדושים אומרים (ברכות נה:) שחלומות של אדם הם כפי הרהורי לבו – מה שהוא חושב, זה מה שהוא חולם, וזה בדיוק מה שקרה ליעקב אבינו, שהוא נמצא עתה בדרך, והבין שעבר על המקום שהיו בו אברהם ויצחק, הוא חזר **"וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם"** – עסק בתפילה וביקש מהקב"ה רחמים, ולקח מאבני המקום, עתה הראה לו הקב"ה את כל מה שעשה, ועי"ז הוא ידע שזוהי חותמת על מה שעשה, שזה מה שילווהו תמיד, ולא רק אותו, אלא זה מה שילווה את כל הצאצאים שיבואו אחריו, שזה אנחנו – **עם ישראל**, שיוצאים מיעקב אבינו, שהוא המובחר שבאבות, שממנו יצא כל עם ישראל [כי מאברהם ויצחק עדיין יצאו עשו וישמעאל, אבל יעקב אבינו היתה "מיטתו שלימה" (ויקר"ר לו, ח), וזו היתה ההתחלה של עם ישראל].

יעקב אבינו רואה **"סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה"**, והלימוד בזה: **החיים של אדם הם 'סולם מוצב ארצה' – היכן הוא הסולם הזה? 'ארצה', מה הכוונה 'ארצה'? היכן שאתה נמצא! אם אתה ע"ג קרקע בריאה וחזקה, או שמא בתוך עומק האדמה, לא משנה! הסולם הוא "מֻצָּב אַרְצָה"! "וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה" – היכן 'השמימה'? אין סוף! אין סוף להתייצבות הסולם למטה בארץ, ואין סוף להשיא והפסגה שהוא מגיע למעלה!**

וממילא זה כולל הכל... כי אדם לא יכול לומר "אבל אני נמצא במצב שאף אחד עדיין לא הגיע לשם; אני נמצא בכזה מצב שפל – כזה ירידה, כזאת נפילה, אני מתבייש מעצמי, אני מתבייש מכולם... אם אחד היה יודע מה עובר עליי – היו בורחים ממני"... אדם חושב שהוא באמת הכי מסכן בעולם... **והנה בא מראה הנבואה הלז ליעקב אבינו ומגלה שישנו 'סולם המוצב ארצה' – 'ארצה' היינו לכל 'ארציות' שאתה יכול להגיע... לאיזו ארציות ותחתיות שהגעת אליו – הסולם ג"כ נמצא שם! במקום הירוד והשפל שלך – הסולם מגיע לשם! וגם משם – ראש הסולם, להיכן מגיע? "הַשָּׁמָיְמָה"...**

'אבל איך?!... אני ירדתי בכזאת ירידה, כזאת נפילה'... **זה מה שחקב"ה גילה ליעקב אבינו ולנו! שבכל ענייני החיים שלנו יש אפשרות לעלות! אפילו שאני באמת נמצא במקום שפל...** כי באמת עפ"י רוב זה הדמיון של האדם, הכל במוח האדם...

מוהרא"ש היה מדבר רבות מזה, עפ"י דברי רבינו (ליקו"מ ח"א סי' סד) שיש ענין של "חלל הפנוי" – שהוא פנוי מאלקות, היינו שאין מבינים שם אלקות; ולכאורה מה הביאור? הלא אין שום מקום בלי הקב"ה, בכל מקום יש אלקות! אז מה הביאור בזה? מוהרא"ש היה תמיד מפרש: **זה במוח שלך!** לא מדברים ממקום מסוים שבו יש חלל הפנוי, **אלא זה המוח שלך!** במקום שבו המוח שלך עכשיו נמצא אתה חושב כאילו יצאת מאלקות, אבל זו טעות! **אין דבר כזה! הקב"ה הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין!**

אלא מאי? אתה צריך להתקרב לצדיק, שהוא יפתח את העיניים שלך, ויזרים לך במוח דברים שלא ידעת עליהם עד עכשיו... ופתאום אתה רואה שלא זזת ממקומך, לא עשית שום דבר מוזר, ו'**הנה, הקב"ה איתי!**'... שזה בדיוק מה שכתוב להלן אצל יעקב אבינו: "וְהִנֵּה **ה' נִצָּב עָלָיו**" – הקב"ה כאן!

ואדם צריך לדעת שזהו ה"**סֻּלָּם**" האמור, שהוא "**מֻצָּב אַרְצָה**" – לא משנה היכן העמדת אותו, בכל מקום שאתה נמצא, אבל הוא "**מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה**" – יש לך אפשרות להגיע אל המקום הכי גבוה!

השבוע התקיימה שמחת **ברית מילה**, ובסעודה דיברנו מעניין זה, והזכרנו את הפסוק (דברים ל, יב) "**לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא**" – הקב"ה אומר: התורה, התפילה, עבודת ה', זה לא 'בשמים'!

"לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה" – אל תאמר מי יעלה לנו את השמים **"וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה"**; ועתה נתבונן: היכן הם ה'**שמים**' המוזכרים כאן? עלית עם מטום לשמים? יש עוד לעלות... עלית עם חללית לירח? יש עוד הרבה... א"כ היכן הוא המקום שעליו כתיב **"לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה"**?

התשובה היא, כאמור: **במוח שלך! שאתה חושב ומדמיין שהתורה לא שייכת אליך...** וזהו **"מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה"** שהוא ר"ת '**מילה**', ודיברנו שזה הכח של מצות מילה – **שמירת הברית**, שאדם מנסה כל החיים שלו לקדש את עצמו ולהתקרב אל הקב"ה, שזה הסופי תיבות של הפסוק **"מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה"** – שם **הוי"ה**; היינו שזה מביא את האדם שהוא זוכה להשיג שהקב"ה נמצא אתו, עמו ואצלו! זה נקרא 'שמים'.

נמצא אפוא, ש**"רֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה"** היינו בתוך מוחו של האדם; אדם תמה: היאך אטפס על הסולם הזה? **זה בתוכך! בתוך הלב שלך! ואתה צריך 'עכשיו' להתחיל לטפס על הסולם! תתחיל!**

'אבל אני נמצא במקום מאד מאד גרוע'... **בסדר!** 'אז איפה אמצא סולם שיעלני?... צריך להביא את כל הסולמות שבעולם, יחברום יחדיו, וגם זה לא יספיק להוציאני מן המקום שלי ולהביא אותי אל השמים'... **זה לא כך! זה בתוך המוח שלך! בתוך הלב שלך! ותתחיל לעלות על הסולם!**

ומהו ה'**סולם**'? אומר הזוהר (ס' דברים בהשמטות): **סול"ם דא קו"ל; 'סולם'** עולה כמנין '**קול**', כי זהו הסולם! כי זה, כאמור, מה שהתגלה עתה ליעקב אבינו, שהוא הבין עכשיו בחושך, בלילה, שצריכים לקחת את ה'סולם' – זה ה'קול' שלך!

שבאמת הוא קיבל את זה כבר מאביו וסבו כנ"ל, שזה מה שאמר לו יצחק אבינו בעת קבלת הברכות: **"הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב"**, ודיברנו שבוע שעבר, שהנה יצחק אבינו איננו יודע בבירור מי עומד לפניו [כפי פשטות דברי התורה בזה], אך הצדיקים הם דבקים בהקב"ה, ויודעים שהכל אלקות, ועל כן בין אם זה יעקב ובין אם זה עשו, יצחק אבינו קובע: **"הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב"** – כל ההצלחה של יעקב אבינו לדורות עולם זה הקול הקדוש שלו!

ו׳לדורות עולם׳ היינו לכל צאצאיו של יצחק אבינו – מבנו יעקב, וכמ״ש (בראשית כא, יב) **״כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע״ – ׳ביצחק ולא כל יצחק׳** (רש״י בראשית כח, טו), שכבר יש הבטחה לאברהם אבינו שלא כל הצאצאים של יצחק, אלא עשו וכל צאצאיו [שזה כולל את עמלק וכו׳] לא יכללו על שמם של האבות הקדושים, אלא **״בְּיִצְחָק״**, והוא אומר: הנה עומד לפניי **״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו״**, והוא גוזר ואומר: **כל זמן שיהיה ׳קול יעקב׳ – קול של תורה וקול של תפילה, אין ״ידי עשו״ שולטות!**

וה׳**קול**׳ של יעקב זהו ה׳**סולם**׳, שלזה רומז ה״**קול**״ השני, כי הראשון כתיב ״**הַקֹּל**״ – ללא ו׳, כמו ׳**הַקַּל**׳, והרמז בזה: מה הדבר הכי **קל** בעולם? מהי תהא ההצלחה שלך בחיים? שיהיה ״׳**קול**׳ יַעֲקֹב״ – יהיה ה׳**סולם**׳ הזה, ותדע שעליך להיות חזק ב׳סולם׳ הזה, ולטפס על הסולם!

וכמו החלום של **גאון עוזנו ר׳ נתן**, קודם התקרבותו לרבינו, שראה בחלומו סולם, והוא זכה לכזה גילוי כמו יעקב אבינו... ר׳ נתן זכה להיות ׳**דולה ומשקה**׳ – להעביר את הלימודים של רבינו – הלימודים של משיח צדקנו – לדורות עולם, בלי ר׳ נתן לא היה נשאר שום דבר... והנה הוא רואה את אותו חלום כמו יעקב אבינו, הוא רואה שיש סולם גבוה שעומד, והנה הוא מתחיל לעלות – ונופל, מתחיל לעלות – ונופל [וכך כתוב במדרש על יעקב אבינו, שהוא רצה לעלות וכו׳], ואדם אחד עומד למעלה [שזה היה רבינו בעצמו], ואומר לו **״תטפס ותעלה! תתחזק! אתה אמנם נופל, אבל לא לוקחים ממך את הסולם!״...**

ואת זה קיים ר׳ נתן בכל ימי חייו, שאח״כ הוא זכה להתקרב לרבינו, וקיבל את הלימודים של רבינו, ור׳ נתן כבר העמיד לנו הסולם הזה, והראה לנו שזה הדבר הכי קל בחיים! שזה ״**הַקַּל – קוֹל יַעֲקֹב**״, וזה אם אדם זוכה שתמיד יש לו ה״סולם–מתקפל״ הזה, שהוא תמיד אתו – בתוך הכים... בגרון שלך... איפה שאתה רוצה לשים את זה... העיקר שיש לך את הסולם הזה, ואתה יודע איך תמיד להוציא את זה, לטפס ולבקש רחמים: **׳רבש״ע, אני צריך ישועה! אני בחור – צריך זיווג, התחתנתי כבר – צריך שלום בית, ילדים, נחת מהילדים, פרנסה׳**; אני יודע שיש לי את הכלי זין!

לא רואים עפ״י רוב אצל חיילים במלחמה שהם רצים וסוחבים עמם סולם, הרי יש להם נשק... [אמנם מכבי

אש צריכין את זה לפעמים, כדי לעלות על דבר גבוה ולהציל משהו וכו'], ופה מדובר על כלי זין ונשק שהוא ג"כ סולם! **וזה דבר שתמיד מתלווה לאדם – הפה שלו!**

וזה 'קל'... סולם כבד, מי מצליח להרימו?... ובפרט אם הוא סולם כבד וגבוה, צריך כמה אנשים בשביל זה... אך לא כן הוא הסולם האמור, אלא זה סולם ממש קל, **ורק צריך שתפתח את הפה ותתחיל לבקש את הקב"ה!**

זה מה שיצחק אבינו אומר: "**וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו**" – אם תסמוך על הידיים שלך, 'מעשה ידיך', מה תקבל ממעשי ידיך?!...

זה מה שמתגלה ליעקב אבינו, ובזה הוא מתחזק, אחר שהוא הטמין את עצמו בתוך התורה הקדושה, ועכשיו הקב"ה מלמד אותנו ומכין אותו מה יהיה בבית לבן – שלא יהיה כ"כ פשוט... עשרים ושתים שנה זה לא יהיה כ"כ קל, **אבל ליעקב אבינו יש כבר את הסולם, ולכן הוא לא מפחד!** הוא יכנס לבית לבן, ולבן יעשה עמו 'קונצים' וכו', יעקב אומר לו "אני רוצה להתחתן", הוא עונה "בסדר, תעבוד אצלי שבע שנים"... ואכן יעקב אבינו הבין שזה היעד שלו, והוא צריך להתחתן, ועבד אצלו שבע שנים, ואומר הפסוק "**וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים**" מרוב צדקותו.

[אמרנו כמה פעמים שזה רמז נפלא ללימוד הדף היומי, כי הסיום הוא בכל שבע שנים, וזה ממש "כימים אחדים", הרי אנחנו עכשיו אוחזים כבר ב"חצי ש"ס" – בחציו השני של הש"ס, וזה עובר מאד מאד מהר... לא יעבור עוד הרבה זמן ונעשה סיום על כל הש"ס, וזהו **ד"אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה**", 'רחל' רמז ללימוד גמרא, כי רחל היא בחינת תורה שבע"פ (ליקו"מ ח"א סי' יב)].

והנה, אחר שעבד יעקב שבע שנים, מתחיל לבן ברמאותו, ומכנים לו את לאה, ובזה מגלה ר' נתן גילוי נורא (ליקוה"ל, הל' ר"ח, ה"ה), שגם פה הקב"ה רצה להראות ליעקב אבינו מהי תפילה.

מסביר ר' נתן: רחל היא בחי' תורה שבע"פ כנ"ל, שהיא "כרחל לפני גוזזיה" וכו', לאה זה ענין של תפילה, בחי' (בראשית כט, יז) "וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת" – בוכה ומתפללת להקב"ה תמיד שלא תיפול לגורלו של עשו (בר"ר ע, טו), והנה יעקב אבינו אמר ללבן "**אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל**", אבל

הקב"ה הראה לו אתה צריך מקודם להיות חזק עם הגילוי של **'לאה'**, בחי' (דברים כט, כח) "הַ'נִּסְתָּרֹת לַ'יהוָה אֱ'לֹהֵינוּ" – ענין של תפילה ובכיה להקב"ה (ע"ש בדברי ר' נתן ענין זה), אז כיוונת באמת לזכות ברחל, אבל מן השמים סיבבו שקיבלת את לאה...

ואכן, מיד אחר השבע ברכות הוא קיבל את רחל, אבל מן השמים סיבבו ורצו שהוא ידע את הערך הגדול של תפילה! מה זה שאדם יהיה תמיד דבוק בתפילה! ואפילו שהתורה שלו תהא יחד עם תפילה, וכמו רצון רביז"ל – שנעשה מהתורות תפילות (ליקו"מ ח"ב סי' כה), נתפלל להקב"ה שנזכה לקיים כל מה שאנחנו לומדים!

אלו הם נקודות חשובות שאנו לוקחים לעצמנו מפרשת השבוע **לעובדא ולמעשה!**

מובא במדרש בפרשת השבוע [גם בזה ראוי להאריך זמן בפנ"ע], שבדרכו לבית לבן, אמר יעקב אמר את מזמור קכ"א: "**שִׁיר לַ'מַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶ'הָרִים מֵ'אַיִן יָ'בֹא עֶ'זְרִי**" – 'עזרי' היינו הזיווג שעתה יעקב אבינו הולך למצאו, ע"ש הכתוב (בראשית ב, יח) "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ"; "**אֶל הֶ'הָרִים**" אומר המדרש **'אל ההורים'** – 'אני מסתכל על ההורים שלי, על יצחק ועל רבקה!'...

הרי יעקב אבינו יודע 'איך הוא נולד'... כמה שנים של תפילות ההורים שלו הכניסו בתפילות ובכיות להקב"ה – **עשרים שנה בכו להקב"ה!** הוא ידע היטב מי זה אבא שלו – שפשט צוואתו על המזבח להיות קרבן להקב"ה, וידע טוב מאד מי זה הסבא שלו אברהם אבינו – שמסר נפשו והלך אל העקידה, ורק בגיל מאה שנה נולד לו יצחק, ועל כן בוודאי "**אשא עיניי אל ההרים**" – **'אל ההורים'** שהיו לפניי!

ממשיך יעקב אבינו: "**מֵ'אַיִן יָ'בֹא עֶ'זְרִי**" – את הדיבור הזה צריכים לזכות תמיד: בפשטות כולם חושבים שזה לשון של שאלה הנובעת מתוך יאוש: "מאיפה תבוא הישועה?"... **אך ח"ו לחשוב כך!** זאת לא שאלה, אלא קביעה: "**מֵ'אַיִן' יָ'בֹא עֶ'זְרִי**" – העזרה שלי תבוא **'יש מאין'**! מכלום! משום דברו! **הכל נראה חסום וחתום – משם תבוא הישועה!** משם יהיה ענין של "**עזרי**"!

כי אדם איננו יודע מאיפה תהא ישועת הזיווג – לעצמו, לילדיו, לנכדיו וכו', אך עליו לדעת: "**מֵ'אַיִן' יָ'בֹא**

עֶזְרִי״ – יש מאין! וכל זה בתנאי שאתה תופס את ה'**סולם**', אתה חזק! ואתה יודע שאתה צריך לעסוק בתפילה...

ומדוע? כי ״**עֶזְרִי מֵעִם ה' עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ**״, ומובא בדברי החיד״א ענין שמזכירין פה ״**עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ**״, כי '**הישועה שלי תבוא מהקב״ה שברא את השמים ואת הארץ יש מאין!**'... היה 'אַיִן' מוחלט – ״תֹּהוּ וָבֹהוּ״, והנה ״וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר״ וכו', ״יְהִי רָקִיעַ״ וכו', ונבראה כל הבריאה... **כן תבוא הישועה!**

על כן ״**מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי**״, זו הכרזה ולימוד לדורות עולם: ״'**מֵאַיִן**' – **יָבֹא עֶזְרִי!**״... וזה לימוד לכל אדם בכל מצב של החיים שלו, אם זה למצוא זיווגו, אם זה להחזיר השלום־בית שלו – לזכות לשלום־בית אמיתי, זה יבוא רק ״**מאין**״, דהיינו מיד כשתזכה לשבור להכניע את הגאווה והישות שלך, תתחיל להכניע את עצמך, ותגיע למושג של ״**אַיִן**״ – אזי ״**יָבֹא עֶזְרִי**״... פתאום יש לך את הזיווג הכי טוב, האשה הכי טובה, הבעל הכי טוב, מיד כשאתה מגיע ל'אין' – אתה מבין שקיבלת את המתנה הכי טובה!

את זה יעקב אבינו אומר בדרכו לבית לבן...

ועל כן מובא מהרמ״ע מפאנו (ר' מנחם עזריה מפאנו, מהמקובלים הגדולים שבחכמי איטליה, תלמיד של הרמ״ק ע״י שלמד הרבה הספרים של הרמ״ק וכו') בספרו עשרה מאמרות (מאמר חיקור דין, ח״א פי״ז): **סגולה גדולה לאדם למצוא זיווגו** – הן לעצמו, הן לילדיו, הן לנכדיו, לכולם! ואם זו סגולה למציאת הזיווג – כן הוא סגולה לשלום־בית, שכידוע זה ג״כ ענין של מציאת הזיווג, **להגיד את מזמור זה שבתהלים – ״שיר למעלות״**; וכאמור לעיל, שאת זה אמרו יעקב אבינו בעת הליכתו למצוא זיווג, ורמוז בו כל סוד מציאת הזיווג.

ועל כן מנהג ארץ ישראל לומר בתפילת ערבית את המזמור הזה קודם ״עלינו״, ולכאורה מה ענייני לתפילת ערבית? מדוע מכל ק״נ המזמורים שבתהלים אומרים דוקא את זה? [אם מחמת שהוא לא ארוך – יש מזמורים יותר קצרים ממנו...], למה דוקא הפרק הזה? כי זה המזמור שאמר יעקב אבינו בעת שהוא תיקן את תפילת ערבית, וכמובא במדרש הנ״ל, וזאת כדי לזכור את זה תמיד בתור התחזקות למציאת הזיווג ולשלום־בית וכו', ולכן תכף

אח"כ אומרים קדיש ו"ברכו" – מודים להקב"ה!

ואומר הרמ"ע מפאנו, שהסגולה היא לומר זאת בסוף העמידה – ב"אלקי נצור" – עבור מי שצריך זיווג, הן האדם בעצמו והן לילדיו וכו'; **סגולה גדולה!**

הקב"ה יעזור לנו, שנזכה לקחת לימודים חיים מכל לימודי התורה, שנכנים בעצמנו לימודי הצדיקים, להחזיק מעמד, להתחזק באמונה ותפילה, שזה ה"**סֶלָה מֵצָב אַרְצָה**" – נאחוז חזק בסולם הזה, ונזכה להגיע ל"**וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה**" – לחיים טובים ומאושרים, חיים נצחיים, ונזכה בקרוב לראות בהתגלות המשיח בגאולה השלימה!

זכות הדפסת והפצת הגיליון

לעילוי נשמת האישה הכשרה הצדקת
חינקא חיה באבא בת רבי אברהם דוב
ע"ה, ולע"נ הרה"ח ר' בנימין ביניש בן ר'
יחזקאל שרגא ז"ל ולע"נ הצדקת רעכיל
בת ר' יצחק ע"ה ולעילוי נשמת מיכל